

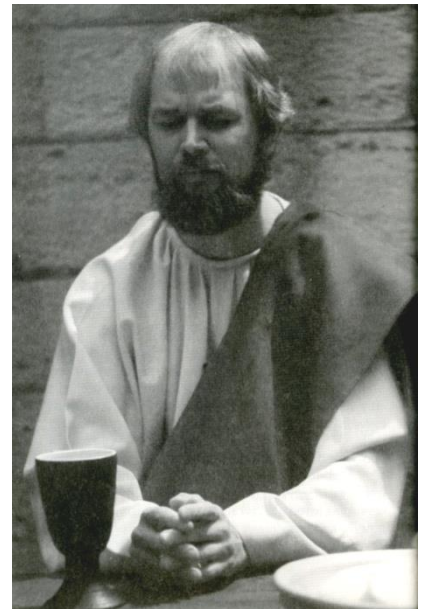
Hans Vorstermans: Ja, inderdaad, de zin, de invulling van het leven is liefde (1991)

Sieth Delhaas

De Bazuin, 26 oktober 1990

Hans Vorstermans, 33 jaar, trad dit jaar op als Prins Carnaval in Sevenum en als Jezus in de Passiespelen in Tegelen

“Ja, wat doet het je? Het leeft wel. Onderling zijn we daar bij de Passiespelen de laatste weken heel veel mee bezig. Je weet dat het over enkele weken is afgelopen. Dan is het net of er iets naar voren komt, het is af en toe heel moeilijk onder woorden te brengen. Het is wel frappant dat er heel veel jongeren meedoen. Alleen, op hun eigen manier. Ik denk dat het veel te maken heeft met vroeger. Het was allemaal te vanzelfsprekend. Je kreeg godsdienstles. Verhalen, verhalen, totdat de afstand zo groot werd dat er tegenwerking kwam. En wat gingen de scholen doen? Die lieten de godsdienstlessen vervallen. Men had het ook in een vernieuwde vorm kunnen brengen. Daardoor weten de jongeren van nu bepaalde begrippen niet meer over de kerk. Die zijn op een te grote afstand gezet. In mijn generatie ging het vervallen.

Later ga je toch bepaalde waarden aan het leven hechten en je gaat erover nadenken. Met die dingen zijn jongeren heel veel bezig. En dan komt het geloof toch wel. Want ze zeggen allemaal: ik geloof wel ergens in. Maar wat en hoe? Dat is allemaal heel moeilijk onder woorden te brengen.

Ik ben heel gematigd katholiek opgevoed. Maar het stuk waarde dat men mij heeft meegegeven voor andere mensen dat is mij altijd bijgebleven. Maar niet alleen voor mensen, voor alles: voor dieren, voor de hele schepping, want van die waarde gaat de hele bron van het leven uit. Ik denk zelfs van de bijbel.

De waarde voor het leven moet je respecteren. Als dat respect er niet meer is ben je heel ver weg. Men liet mij vrij of ik naar de kerk wilde en dan ga je verder dan dat ze je verplichten. Zonder nu te zeggen dat ik de kerk plat gelopen heb, want dat is absoluut niet waar. Want het begint toch bij de opvoeding van de kinderen wat je die meegeeft.

Mijn kinderen en de kinderen die weer wat ouder zijn, worden niet meer met godsdienstlessen grootgebracht. De waarde voor het leven is het belangrijkste en daar kun je alles omheen bouwen naar dat geloof toe. In mijn generatie was de afstand te groot. Je ging je afvragen: wat zeggen ze daar toch allemaal? Je hoorde wel allerlei verhalen maar je kon ze visueel nergens thuisbrengen. Dat heeft een grote breuk gegeven tussen de jongeren en de kerk.

Het is wel zo dat binnen onze vriendenkring die heel hecht is, veel gepraat wordt over de waarde van het leven. Ze krijgen allemaal kinderen en dan ga je je die dingen afvragen: waar ben je eigenlijk mee bezig? Hoe wil je je leven inrichten?

Waar wil je naar toe? En je doet het toch allemaal zoals je zelf denkt dat je moet doen. Maar je kijkt toch heel bewust naar de mensen om je heen.

Je sluit wel een compromis met het leven.

De mens is van nature nieuwsgierig en avontuurlijk. Als je daar gevolg aan zou geven leefde je op een andere manier.

Dan zat ik hier niet in een straatje en ging 's morgens om halfacht naar mijn werk toe en kwam 's avonds om vijf over halfzes weer thuis. Ik zou heel vrij leven, meer in de natuur. Zoals wij nu leven is heel on-eigen voor mensen. Zo is de mens niet bedoeld. En dat noem ik dan een compromis met het leven sluiten.

Okay, het kan blijkbaar niet anders. Ik ga werken want anders krijg ik geen brood op tafel. Je hebt een gezin, kinderen, je koopt een huis, je gaat werken. Nou dan zit je al in dat vaarwater waar je bijna niet meer uitkomt.

Ik heb veel respect voor mensen in mijn vriendenkring die de stap durven doen om hun huis te verkopen en in de Derde Wereld gaan werken. Je gaat de laatste jaren steeds meer zien dat mensen onvrede hebben met hun leven. Dat wordt steeds sterker. Bij de oudere generaties merk je dat ze toch meer respect krijgen voor de manier waarop jongeren hun leven invullen. In de jaren zestig, zeventig, in de flower-power-tijd kwam er een ontzettende breuk met de ouders. Dat kan misschien nog met de oorlog te maken hebben omdat het daarna allemaal zo snel ging. De kerk kon het in elk geval niet opvangen. Die kon er geen andere invulling aan geven. Dat is jammer, heel jammer.

De zingeving die de kerk aan de mensen meegaf hebben de mensen zelf te lang als vanzelfsprekend aangenomen. Voor de pastoor in het dorp had iedereen respect. Dat mag natuurlijk ook maar dat respect lag meer aan zijn positie. Mensen van de oudere generaties zoals mijn vader en moeder zijn daarin te lang meegewandeld. Totdat men dat op een gegeven moment niet meer vanzelfsprekend vond.

De mens zelf weet heus wel dat er meer dingen in het leven zijn waar hij waarde aan moet hechten en na verloop van tijd wordt dat gevoel alleen maar intenser. Want ik denk toch dat de intentie van de bijbel en van de boodschap die Christus meegegeven heeft, namelijk de liefde, dat die bij iedereen leeft. Daarom wilden wij de tekst van de Passiespelen ook in de oude woorden handhaven, maar het spel hedendaags maken. We hadden de Christusrol kunnen brengen als iemand die boven alles verheven is. Dat wilde niemand. Ik zelf ook niet. Hij moest gebracht worden als iemand die midden tussen de mensen staat. Als je de beelden ziet van het spel in de jaren zestig dan staat daar een Christus als een heel declamerend, mystiek iemand. Als men die man zag werd er een bepaalde spanning voelbaar, terwijl het zo moet zijn dat de Christus tussen de mensen staat als iemand die angsten kent, gevoelens toont en die af en toe ook zijn zwakheden heeft. Dat is veel meer nabij en zo zou de kerk ook moeten zijn. Ik denk dat je daar veel meer mee bereikt want het gaat toch om de boodschap, om de waarde en hoe je die zelf innerlijk beleeft. Als deze generatie voorbij is en er komen geen mensen meer naar de kerk dan is het afgelopen.

Toen ik aan de Passiespelen begon, dat durf ik best eerlijk te zeggen, deed ik mee om het toneel en de sfeer. Ik ben graag tussen de mensen. Het stukje geloof stond op een heel laag pitje. Dan ga je de tekst van buiten leren. Je wilt zo goed mogelijk voor de dag komen tussen die Tegelsen. Je moet je even waar maken en je voelt alle ogen op je prikken. Dan komt de rolverdeling op Witte Donderdag 1989 en barst de publiciteit los. Er komen journalisten en je moet je, misschien wel noodgedwongen, in de bijbel verdiepen. Dan komt stukje voor stukje alles weer naar boven. Je wist het wel, maar het was vervaagd. En dan ga je, omdat je ouder bent geworden, er veel meer waarde aan hechten. Als dan de eerste spanning van het spel voorbij is dan komen er gesprekken tussen de spelers over de betekenis van het verhaal. De zin van kerk. Waarom komen de mensen hiernaartoe en waarom spelen wij dat voor die mensen? Tien jaar geleden had je je niet voor kunnen stellen dat iemand van een jaar of zestien, zeventien hardop kon zeggen: ik ga naar de Passiespelen toe. Dan werd je gewoon uitgelachen. Nu ben je daar vrij in en dat is toch een hele mentaliteitsverandering.

Ik heb veel bezoekers gesproken die achteraf hetzelfde zeiden als ik: het was allemaal vervaagd, het leeft niet meer, hoewel je wel gelooft.

Doordat ik me erin ging verdiepen kom je bij het feit: Jezus Christus heeft geleefd en hij is gekomen, ik weet wel het is veelomvattend, maar toch om de liefde voor elkaar. En niet dat ik elke zondag naar de kerk moet gaan om dat weer opnieuw te beleven. Iedereen beleeft het geloof op een eigen manier.

In de bijbel staat: zelfs in elk slecht mens zit heel veel goeds. Alleen staat dat soms op een laag pitje, maar je kunt het weer naar boven krijgen en dat is de liefde die in elk mens zit en daar draait het hele leven om. Zodra dat weg is moet je er veel aan werken om dat weer naar boven te krijgen. Daar zijn wij mensen veel te weinig mee bezig. Als wij met elkaar praten vooral tijdens de laatste weken van de Passiespelen dan voel je dat dat naar boven komt, dat dat de grootste waarde in het leven is: elkaar liefhebben en elkaar respecteren en elkaar nemen zoals je bent. Als de mensen zo konden leven dan had je toch een prachtige wereld.

Als je zo'n tekst van buiten kent ga je hem helemaal ontleden, ja gaat hem beter begrijpen en daardoor wordt je spel ook beter. Ik kom elke week nieuwe dingen tegen in die tekst. Ik zeg niet dat ik hem nu voor honderd procent begrijp, absoluut niet. Wel geloof ik dieper wat er in die tijd allemaal gebeurd is en waarom Jezus Christus gekomen is. Het is die liefde. Ik heb er al zo dikwijls over nagedacht maar nog altijd komen de juiste woorden niet om dat beter uit te leggen. Het heeft iets te maken met de zin van het leven. Niet de manier waarop je moet leven, maar waarop je kunt leven. Je ziet in die tekst dat hij ook angsten en zwakheden kent net als elk mens. Zijn boodschap is niet: je mag niet zwak zijn. Nee, waarschijnlijk geeft hij het antwoord dat je door liefde die angst en zwakheden weer kunt opvangen als je maar alles met elkaar doet. Dat komt in het verhaal heel sterk naar voren.

Veel mensen zeggen dat het sterven het grootste offer is dat Jezus heeft kunnen brengen en ze vinden dat de liefde en de emoties van het spel afstralen. Daar worden de mensen door geraakt. Als je door emoties de mensen kunt raken dan zeg ik: ja, inderdaad de zin, de invulling van het leven is de liefde.

Ik moet eerlijk zeggen dat ik voor mezelf nog niet zover ben om eerlijk onder woorden te brengen waarom Jezus sterft. Je kunt de boeken er wel op naslaan, maar dat doe ik niet. Dat is gegarandeerd een volgend punt waar ik weer op uit kom: waarom heeft hij op deze manier afscheid genomen? Ik heb er wel een idee over, maar ik kan voor mezelf nog niet onder

woorden brengen wat ik daarover denk. Ik ga niet overnemen wat een boek daarover zegt. Vóór die Passiespelen had ik nooit vermoed dat ik bij zo'n vraag uit zou komen, zonder te zeggen dat geloof voor mij een openbaring is geworden, merk ik wel dat ik er heel bewust mee bezig ben nu. Dat is tijdens het spel gegroeid. Ik heb een boek uit de bibliotheek over de zin van de bijbel. Toen ik dat boek in huis had dacht ik: moet je nu toch eens kijken wat het losmaakt.

In het begin vond ik de tekst van de Hof van Olijven het meest indrukwekkend. Daarin kwam voor mij gevoelsmatig alles naar voren. Achteraf gezien zeg ik dat niet meer. Het is toch de Bergrede. Ja, die tekst blijft het langst bij me hangen. Daarin komt naar voren wat overgedragen wil worden naar de apostelen en de mensen die er omheen staan: luister, zó moet het niet. Dat is één van de weinige keren dat Jezus heel duidelijk laat blijken: zo moet het niet. En dan gaat hij even ontzettend te keer. Dat stuk vind ik het mooist. Dat stuk stond er vijf jaar geleden helemaal nog niet in. Het is de bedoeling ook dat die tekst over vijf jaar meer wordt uitgebreid. Ik kan hem wel even zeggen: 'Op de stoel van Mozes zitten opperpriesters en schriftgeleerden. Handelt niet als zij. Zij leggen zware lasten op de schouders der mensen en raken ze zelf met geen vinger aan. Al hun werken doen ze om door de mensen gezien te worden. Ze maken hun gebedszetels breed en de kwasten der kleren groot. Ze hebben de eerste plaats in de synagogen, en de begroetingen op de markt en de titel van Rabbi. Doch wee u, huichelaars die de huizen der weduwen verslindt onder vertoon van lange gebeden, die land en zee doorkruisen om één bekeerling te vinden en hem daarna tweemaal erger maken dan zijzelf. Die munt, kruis en anijs vertienden, maar het voornaamste der wet verwaarlozen.'

En dan richt Jezus zich naar de priesters en zegt: 'Blinde leidslieden die de mug uitzuigt, maar de kameel verzwelgt.' En dan heel agressief: 'gij zijt gelijk de witgepleisterde graven die van buiten voor de mensen schoon schijnen, maar vanbinnen vol doodsbeenderen en verrotting zijn.'

Dat stuk is het mooist. Daarin komt zoveel tot uitdrukking. Daar leert hij dat het egoïsme van de mensen niet voorop moet staan, dat mensen de dingen niet moeten doen om gezien te worden, dat je mensen niet moet uitbuiten en dat je niet schijnheilig moet zijn. Blijf wie je bent en blijf dat stuk liefde dat in je zit uitstralen.

Dat is de intentie van je eigen bewustwording. Als je zover komt dan ben je geestelijk een heel eind op weg. Daar zal niet iedereen het over eens zijn, maar dat vind ik.

Trouwens de hele tekst van de Passiespelen is vrij radicaal, zonder compromissen. Het staat van tevoren allemaal vast. Daarom spreekt het de mensen ook aan.

Het is wel tweeduizend jaar geleden, maar je merkt dat de afstand voor de mensen maar heel klein is. Een maand geleden hoorde ik na afloop dat drie mensen uit het publiek de beul te lijf wilden. Op dat moment lach je erom, maar als je zoiets laat bezinken dan denk je wel na over de emoties die zo'n spel losmaakt.

Nee, voor mij is dat geen tegenstelling Prins Carnaval en Jezus Christus. Carnaval is hier een traditie die heel nauw aan het geloof vast zit. Het is uit het geloof ontstaan. Het staat aan de vooravond van het vasten. Het is een uiting van nog een paar dagen plezier maken voordat de vasten begint; het is dus zeker geen tegenstelling. De vasten is weg. Het feest is nu symbolisch geworden, maar de echte carnavalsvierders gaan met Aswoensdag allemaal naar de kerk. Als je carnaval kunt vieren zoals het werkelijk moet dan is het een mooie traditie. Een

schitterend feest. Het mooiste feest dat er is. Ik kan me voorstellen dat mensen er moeite mee hebben, maar die weten de betekenis van carnaval niet. Ze denken dat het een ordinaire eet- en drinkpartij is. Ik denk wel: als carnaval een maand voor de première was geweest, dan was ik geen Prins geworden. Ik had er zelf geen moeite mee gehad, maar voor veel mensen zou de afstand te kort zijn geweest.

Ik heb er overigens wel met de regisseur over gesproken, want je wilt toch een klankbord hebben. De carnavalsnaam van ons dorp is de Ezelskoppen en dan is het merkwaardig dat je een paar maanden later op een ezeltje zit.

Als alles voorbij is hoop ik dat ik er voor mezelf een goede invulling aan kan geven. Die Passiespelen zijn een leerproces voor me geweest. Of mijn dagelijks leven erdoor verandert? Nee, dat denk ik niet. Wel dat je gevoel en je intentie over bepaalde dingen veranderen. Dat je er bewuster mee bezig blijft. Het is voor mij wel verrassend dat het leeft bij zoveel jongeren. Voor de ouderen die nu al zo'n veertig jaar meedoen is het een soort traditie geworden. Zij gingen aan de hand van vader al mee naar de Spelen. Maar bij de mensen van nu, van zo'n jaar of vijfentwintig, bij die komt toch na verloop van tijd het geloof naar boven.

Dat is ook het frappante bij de bezoekers; tien, vijftien jaar geleden kwamen er alleen zusters, paters en oudere mensen.

Voor de laatste weken komen er ontzettend veel jongeren.”